מליאי חושן

מכון אבני חושן

יוצא לאור ע"י מכון אבני חושן

חידושי ושיעורי מורינו
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א
אב"ד אבני חושן – מאנסי

מוקדש לרפואת מרן שמואל בן שרה פערל

פרשת בשלח | תשפ"ב

יט

עניני הפרשה

שיעור הפרשה

שיבת הים לתנאו מששת ימי בראשית

תנאי התנה הקב"ה עם הים במעשה בראשית

בתורה הקדושה בפרשתן בענינא דקריעת ים סוף, בעת שהמצריים כבר נכנסו ובאו לתוך הים, איתא בכתוב (שמות יד, כו - כז) **'ויאמר ה' אל משה נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו. ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים.**

ובילקוט שמעוני (שמות יד, רלו) דרשו **'וישב הים לפנות בקר לאיתנו, אמר ר' יונתן, התנה הקב"ה תנאים עם הים שיהא נקרע לפני ישראל, הדא הוא דכתיב וישב הים לפנות בקר לאיתנו, לתנאו, שהתנה הקב"ה עמו. וכתיב יקוו המים, יקוו לי המים מה שאני עתיד לעשות בהם.** וכדברים הללו איתא במדרש (בראשית רבה ה, ה).

ונתקשו המפרשים במאמר המדרש **'וישב הים לפנות בקר לאיתנו - לתנאו'**, והיינו שחזר הים לתנאו בעת ששב למקומו על המצריים, **כי הלוא לכאורה קיום התנאי של הים שייך בעת שנקרע הים נגד טבעו למענם של בני ישראל**, שזה נגד טבעו של הים, מכל מקום עשה כן כי כך התנה עמו הקב"ה בעת בריאתו בששת ימי בראשית, אך מה שייך לומר שמקיים התנאי שנעשה עמו בעת שחוזר למקומו על המצרים וכפי טבעו מימים ימימה, כי לזה לא בעינן תנאי, כי מאליו יהיה הדבר שכשהוא כבר אינו עושה מעשה נס להיבקע הרי הוא חוזר למעמדו כבראשונה.

מה אות ומופת היה ששבו המים על המצריים לאבדם

וכהאי דקדוק יקשה עוד, כי הנה איתא בכתוב בפר' עקב (דברים יא, ג - ד) **'ואת אתתיו ואת מעשיו אשר עשה בתוך מצרים לפרעה מלך מצרים ולכל ארצו. ואשר עשה לחיל מצרים לסוסיו ולרכבו אשר הציף את מי ים סוף על פניהם ברדפם אחריכם ויאבדם ה' עד היום הזה'.** ומונה הכתוב את האותות והמופתים אשר עשה השי"ת לפרעה מלך מצרים ולארצו, וממשיך ואומר **'אשר הציף את מי ים סוף על פניהם ברדפם אחריכם'**, וגם בזה יקשה כקושייתנו לעיל, כי מה אות ומופת יש בדבר זה שחזר מי ים סוף למקומו והטביע את המצרים, הרי המים חזרו לטבעם הרגילה שהטביע בהם הבורא יתברך שמו מימים ימימה, וכן הקשה במשך חכמה (שם).

פלא בתוך פלא כי היה שיבת הים על המצריים בעת הבקיעה לישראל

והנראה לומר יסוד בזה, בהקדם דברי **האבן עזרא** על מאמר הכתוב (שמות יד, כט) **'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'**, וזל"ק 'טעם להזכיר זה פעם אחר, **כי פרעה היה טובע ועוד נשארו אנשים מישראל בים עוברים, וזה היה פלא בתוך פלא, כי במקום שהיו ישראל עוברים בים היה שם רוח קדים מייבש, ובמקום פרעה וחילו הביא השם רוח אחרת להמם המים שנקרשו ונעשו חומות**, והנה שתי רוחות בים ושני המקומות קרובים, והעד הנאמן על זה הפי' שכתוב בשירה, **'וברוח אפיך נערמו מים'** וזאת הרוח היתה עם ישראל, וכתוב **'נשפת ברוחך כסמו ים'**, וזו היא שטבעה המצריים, על כן כתוב בסוף השירה וישב ה' עליהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, ע"כ.

והיינו כי היה נס ופלא עצום בעת קריאת ים סוף, אשר באותו עת וזמן שהיו ישראל עוברים בתוך הים והיה שמה רוח קדים לייבש את הים למענם, כן היה אז בחדא מחתא בתוך הים במקום סמוך הפיח רוח אחרת להטביע את המצריים ולהכריתם. (וביותר על פי מה דאיתא במדרש, כי הים לא נבקע בבת אחת אלא הים נבקע לאיטו, ובכל עת שנכנסו כלל ישראל עוד ועוד לתוך הים כך נבקע הים למענם בייתר עומק בים, יוצא בזה, כי ממש באותו זמן שנבקע הים לישראל, כן לעומתו במקום הילוכם של המצרים שבו המים עליהם להטביעם).

וכך המה דברי המדרש (תהלים יח, עד.) על דברי הכתוב (להלן טו, ו) **'ימנך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב'**, אמר רבי שמעון בן לקיש וכו' **מה עשה הקדוש ברוך הוא, ימינו אחת היתה מצלת את ישראל, וימינו אחת היתה משקעת את המצריים**, שנאמר **'ימינך ה' נאדרי בכח'** לישראל, **'ימינך ה' תרעץ אויב'** למצרים.

פעולת הנס בשיבת הים על המצריים

היוצא מזה, כי הדבר ששב הים למקומו וכתוב 'לאיתנו', לא היתה פעולת שיבה גרידא כדרכו וכטבעו הרגיל, **אלא היה בזה פעולת נס שיעשה הים פלא בתוך פלא, כי בו בזמן אשר יעשה הפך מטבעו ויבקע למען של ישראל, הרי שבעת ההיא**

>